

Luontotietoa

– keskustelukortit –

Luontotietoa-keskustelukortit on suunniteltu luontoaiheisen keskustelun virittämiseksi. Osallistujille kannattaa kertoa, että kyseessä ei ole kilpailu eikä pisteitä lasketa. Kysymyksiin vastaaminen on vapaaehtoista, ja kaikki voivat osallistua vastausten pohtimiseen yhdessä.

Tee tarvittaessa vastaamista helpottavia lisäkysymyksiä tai kuljeta keskustelua osallistujien omiin kokemuksiin. Hyvää keskustelua ei kannata katkaista kiirehtimällä eteenpäin.

Vastauksien tilastotiedot ovat vuodelta 2025.

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

vahvike.fi

Minkälaisia terveellisiä luonnonkasveja tiedät?

Terveellisiä luonnonkasveja on paljon. Hyviä marjoja ovat esimerkiksi mustikka, puolukka, lakka, karpalo ja vadelma sekä pihlajan- ja ruusunmarja.

Luonnosta voi kerätä sieniä ja villivihanneksia kuten nokkosia, poimulehtiä ja voikukan lehtiä.

Katajanmarjoilla voi maustaa ja kuusenkerkistä voi tehdä siirappia. Koivuista saa mahlaa.

Mistä saadaan tervaa? Mihin sitä voi käyttää?

Tervaa on perinteisesti valmistettu tervahaudoissa pihkaista mäntyä polttamalla.

Terva suojaa kosteudelta. Sitä käytetään veneiden, köysien, paanukattojen ja puusuksien suojaamiseen. Terva tuoksuu ja maistuu voimakkaasti. Siksi sitä lisätään joskus ruokiin ja kynttilöihin. Tervaa käytetään ihonhoidossa ja lääkevoiteissa.

Mihin voi käyttää männyn kaarnaa?

Männyn kaarna kelluu, joten se sopii sekä kaarnalaivojen että verkon- ja ongenkohojen vuolemiseen.

Kaarnaa voi käyttää kasvu- alustana, maanparannus- aineena tai karikkeena puutarhakasvien juurella.

Kaarnalla voi värjätä lankoja ja sitä voi käyttää äänen- ja lämmöneristeenä.

**Kuvaile, millaista on
koivun tuohi.**

Mihin sitä voi käyttää?

Koivun tuohi on sitkeää,
taipuisaa, vettä kestäväää ja
hyvin säilyvää.

Tuohesta on perinteisesti tehty
virsuja, koreja, kontteja, lippoja,
rapapalleja, sormuksia, torvia,
mämmiropeita ja sytykkeitä.
Uudet tekijät ovat tehneet
tuohesta jopa juhlapukuja ja
isoja patsaita.

**Mitä pitää tehdä,
jos ampiainen pistää?**

Poista piikki ihosta, jos se on
jäänyt kiinni. Laita kylmä-
pakkaus pistoskohdalle. Älä
raavi. Kortisonivoide tai anti-
histamiini lievittää kutinaa ja
turvotusta.

Saatat tarvita lääkärin apua,
jos pisto osuu suuhun tai nielun
alueelle tai saat useita pistoja.
Voimakkaassa allergisessa
reaktiossa soita 112.

Paljonko nesteitä olisi hyvä juoda vuorokaudessa?

Nesteitä on suositeltavaa juoda 1,0–1,5 litraa eli 5–8 lasillista päivässä ruokien mukana tulevan nesteen lisäksi. Vesi on paras janojuoma.

Helteellä ja reippaasti liikkuessa kannattaa juoda pari lasillista enemmän hikoilun vuoksi. Osa lääkkeistä vaikuttaa nesteen tarpeeseen.

Kuinka puutarhoja kiusaavia etanoita ja kotiloita voi vähentää?

Useimmat kotilot ja etanat ovat harmittomia. Eniten tuhoa puutarhoissa aiheuttavat lehtokotilot ja espanjansiruetanat. Ne kannattaa kerätä pois jo keväällä, ennen munintaa, ja hävittää huolellisesti.

Suosi puutarhassa kuivia katteita ja vältä kosteaa, pitkää nurmikkoja sekä risukasoja.

Luettele koirarotuja.

Koirarotuja on noin 300, ja niitä ovat muun muassa bokserit, bulldoggit, chihuahuat, cockerspanielit, dalmatialaiset, dobermannit, hirvikoirat, karhukoirat, lammaskoirat, mopsit, noutajat, paimenkoirat, pystykorvat, seisojat, setterit, snautserit, spanielit, terrierit, vesi-, villa- ja vinttikoirat.

Suomen suosituin koirarotu on labradorinnoutaja.

Luettele syötäviä sieniä.

Syötäviä sieniä ovat esimerkiksi kantarelli eli keltavahvero, suppilovahvero, huhtasieni, lampaankääpä, vaaleaorakas mustatorvisieni, haperot, rouskut ja tatit.

Ruokavirasto poisti keväällä 2025 korvasienen ruokasienten listalta. Vaikka korvasienet käsittelee keittämällä ne väljässä vedessä kahteen kertaan, jää niihin myrkkyä.

Mitä perhosia tunnet?

Päiväperhoslajeja ovat esimerkiksi tesma-, kaali-, lanttu-, nokkos-, sitruuna-, ritari-, apollo-, amiraali- ja neitoperhonen, suruvaippa sekä erilaiset sinisiivet, kultasiivet, kirjosiivet ja hopeatäplät.

Yöperhoset ovat tavallisesti ruskeita tai harmaita, ja niiden tunnistaminen on vaikeampaa.

Mitkä koristekasvit sopivat kuivattaviksi?

Kuivattaviksi sopivat muun muassa monet heinät, osmankäämi, kissankäpälä, pietaryrtti, siankärsämö, tupasvilla, viljat, olkikukat, revonhäntä, pellava, ikikulta, paperikukka ja morsiusharso.

Kuivatuksessa voi käyttää apuna hiekkaa tai glyseriiniä. Kuivia kasveja voi vahvistaa hiuslakalla.

Tunnetko perinnetietoa tai sanontoja, joiden avulla ennustettiin säätä?

Esimerkiksi:

Etana, etana, näytä sarves:
onko huomenna pouta?

Iltarusko poudan nostaa,
aamurusko paidan kastaa.

Kun pääskyt lentävät korkealla,
on kaunista säätä tulossa.

Pihlaja ei kannata kahta taakkaa:
Jos marjoja on paljon, talvi on
vähäluminen.

Mitä vaikutuksia kotieläimillä on ihmisiin?

Kissan tai koiran silittäminen
rauhottaa levotonta ja
ahdistunutta mieltä.

Lemmikin ulkoiluttaminen
pitää ulkoiluttajan kunnossa
ja tutustuttaa uusiin ihmisiin.

Kotieläimen hoito pitää vuoro-
kausiryhmin säännöllisenä.

Eläimistä on mukavaa seurata
ja ajankulua.

Paljonko Suomessa sataa vettä vuodessa?

- 40–60 cm
- 75–90 cm
- 40–124 cm

Suomessa sataa vettä vuoden aikana 40–124 cm.

Suurin mitattu vuoden sademäärä on ollut Puolangan Paljakassa vuonna 2015, jolloin satoi 124 cm.

Mikä on alin ja ylin Suomessa mitattu lämpötila?

- pakkasta -30 °C ja hellettä +30 °C
- pakkasta -42 °C ja hellettä +39 °C
- pakkasta -51 °C ja hellettä +37 °C

Pakkasennätys, -51,5 astetta, mitattiin Kittilässä vuonna 1999.

Lämpöennätys, 37,2 astetta, mitattiin Joensuun lentoasemalla vuonna 2010.

Miten kannattaa toimia, kun on ukonilma?

Olet parhaiten turvassa sisällä. Sulje ovet ja ikkunat. Ota sähkölaitteiden pistokkeet pois pistorasioista ja irrota kaapelit. Vältä sähkölaitteita, tulisijoja ja vesijohtoja.

Auton takapenkki on turvallinen paikka. Älä mene puun alle tai käytä sateenvarjoa. Vältä rantoja, veneilyä ja korkeita paikkoja.

Miten marjoja voi käyttää?

Marjoja voi käyttää tuoreena, pakasteena, kuivattuna ja jauhettuna.

Marjoista voi tehdä mehua, hilloa tai hyytelöä. Marjoja voi laittaa puuroon, mysliin, jogurttiin, leivonnaisiin, salaatteihin ja ruokiin.

Marjoja on kauneudenhoitoon liittyvissä tuotteissa, kuten shampoissa ja hoitoaineissa.

Mitä petoeläimiä Suomessa on?

Petonisäkkäitä ovat muun muassa karhu, susi, kettu, ilves, ahma, supikoiria, saukko, kärppä, näätä, mäyrä, lumikko, hilleri, minkki, vesikko ja naali.

Petolintuja ovat kotkat, haukat, pöllöt, varislinnut ja sääksi.

Petokaloja ovat esimerkiksi ahven, hauki, kuha, lohi ja made.

Mikä on suurin Suomessa mitattu lumensyvyys?

- 150 cm
- 190 cm
- 220 cm

Suurin mitattu lumensyvyys Suomessa on 190 cm.

Tulos on mitattu Enontekiön kunnassa, Kilpisjärvellä, vuonna 1997.